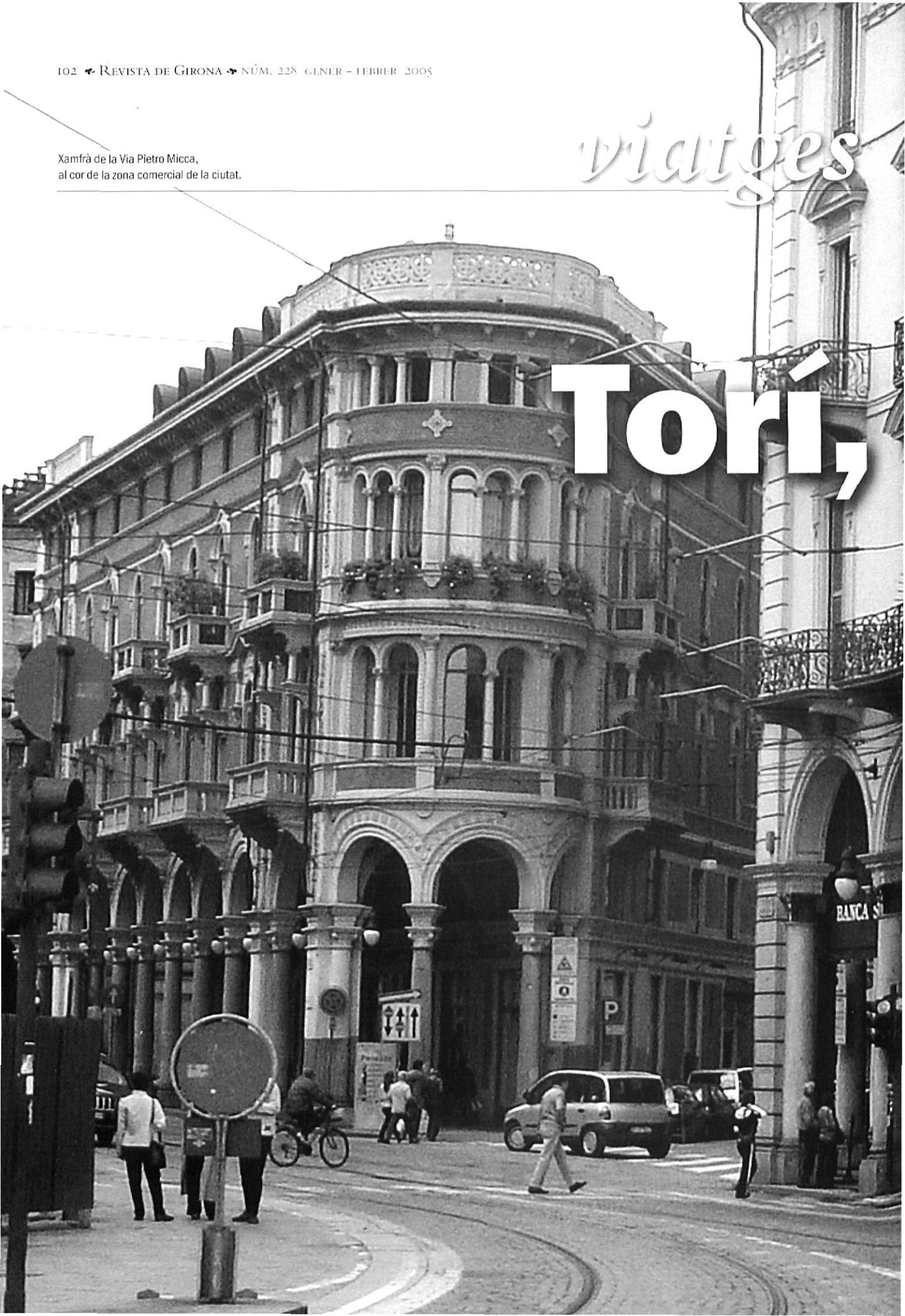

Xamfrà de la Via Pietro Micca,
al cor de la zona comercial de la ciutat.

viatges

Torí,

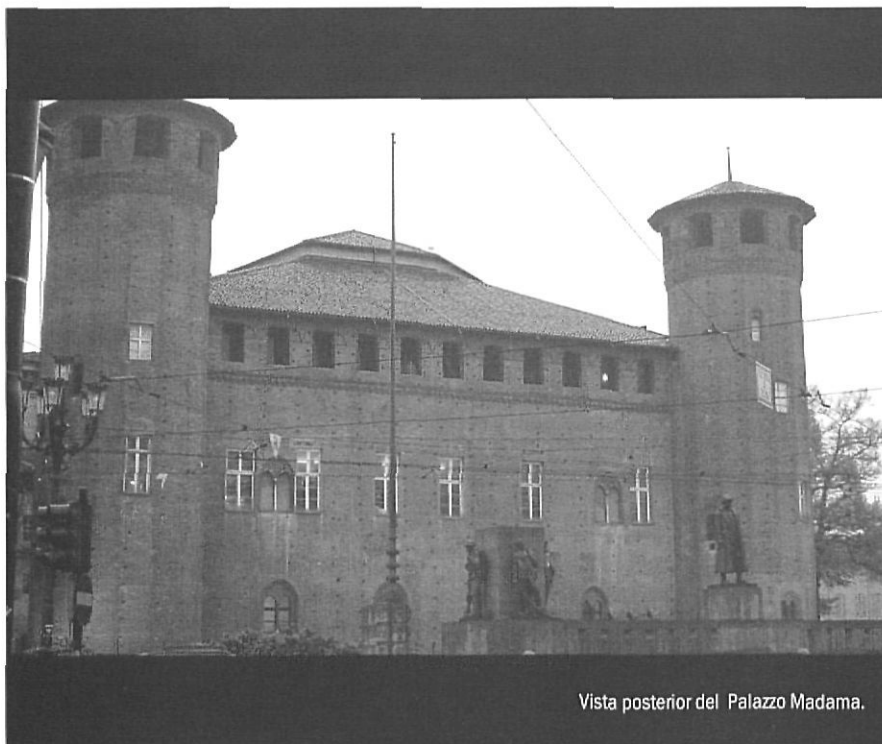
l'elegància i la discreció

Gemma Domènech i Carles Ribera — Els anomenats vols de baix cost que operen d'un temps ençà des de l'aeroport de Girona estan permetent a molts habitants d'aquestes comarques defugir de les destinacions de vacances més convencionals i descobrir algunes ciutats ignorades pels grans operadors turístics. És el cas de Glasgow, Dublín, Liverpool, l'Alguer, Frankfurt o Bèrgam. I també de Torí, la capital piemontesa que, al peu dels Alps, ha estat durant les últimes dècades un enclavament eminentment industrial que avui dia s'esforça per acollir el visitant amb la mirada posada en els Jocs Olímpics d'Hivern del 2006, un esdeveniment que li ha de permetre fer un salt de qualitat que, tot s'ha de dir, necessita amb urgència. Torí, al primer cop d'ull (el paral·lelisme, per al viatger procedent de Catalunya, sembla inevitable) ens transporta a la ja llunyana Barcelona preolímpica, amb bastides i tanques arreu, carrers aixecats, el metro a mig fer i un paisatge urbà, en general, d'aspecte atrotinat que amaga un esplendor antic emmascarat per decennis de deixadesa i pol·lució. Malgrat tot, darrere d'aquest estat d'obres, Torí se'ns revela com una ciutat profusament carregada d'art i d'història, i també de gastronomia, orgullosa d'oferir, a la plaça de Porta Palazzo, el mercat a cel obert més gran d'Europa, almenys si ens hem de creure el cartell que anuncia la proximitat d'aquest empori de productes de l'horta i la granja piemontesa.

La Santa Sindone

En parlar d'aquesta ciutat italiana, però, d'entrada ens ve al cap la indefectible referència de la *santa sindone*, o sant sudari, i la capella que l'acull. La mortalla que, segons s'explica, va cobrir el cos de Jesucrist (amb una barreja de devoció religiosa i respecte a la coneguda màxima que sosté que *si non è vero è ben trovato*) va ser la relíquia més preuada de la reial casa de Savoia, que va fer erigir una capella annexa a la catedral com a centre destinat a la veneració del llençol sagrat. Malauradament, aquesta capella, autèntica joia de l'arquitectura barroca, està tancada d'ençà del devastador incendi del 1997. Com a compensació, a no gaire distància es pot admirar una extraordinària mostra de l'arquitectura del seu autor, Guarino Guarini. És la veïna església de Sant

Vista posterior del Palazzo Madama.

Dues mòries de les moltes que s'exhibeixen al Museu Egípcí.

Perspectiva de Via Po des de sota les voltes.

Llorenç (1668-1679), a la qual s'accedeix per la plaça del palau reial. Pel que fa a la mortalla divina, l'original s'exposa en comptades ocasions, de manera que els interessats en les relíquies s'hauran de conformar amb la rèplica matussera que s'exposa a la catedral, i amb la visita al Museu de la Sindone.

Del Museu Egípcí al Museu del Cinema

Més enllà de la Santa Sindone, i de la FIAT (autèntic símbol de la ciutat moderna, la qual cosa fa obligatòria la visita al museu de l'automòbil, si més no per admirar l'edifici) Torí mostra, amb aquella displicència de la majoria de ciutats italianes, saturades d'obres d'art, els vestigis del seu passat romà, el perímetre medieval, les esglésies i palaus barrocs i el record permanent del *risorgimento*, que la va portar a ser la capital de l'Itàlia fundacional, l'any 1861. A banda d'aquesta mil·lenària història de la ciutat, que una moderna instal·lació al Palazzo Madama permet visualitzar en pocs minuts, Torí sorprèn el visitant amb la col·lecció d'art egípcí més important del món després de la del Caire i amb l'espectacular Museu del Cinema. Aquest últim centre, inaugurat l'any 2000, ocupa l'edifici que és alhora símbol de la ciutat, la Mole Antonelliana, construït com a sinagoga i que amb la seva agulla de 167 metres és omnipresent en el paisatge urbà.

Tot el capital invertit en el Museu del Cinema ha estat manllevat al Museu Egípcí. Mentre el primer desplega el seu discurs amb mètodes interactius que fan les delícies de petits i grans, al Museu Egípcí els rètols apareixen escrits de forma matussera a mà, a màquina en el millor dels casos. Si en un les reconstruccions d'ambients expliquen, de manera altament didàctica, la cadena de producció i exhibició d'un film, en l'altre, l'amuntegament de peces originals en vitrines polsoses allunyen l'espectador de qualsevol possibilitat de contemplació *instructiva i reposada*. Cal dir, però, que a un parell de sales ja els ha arribat, probablement a causa de l'ona

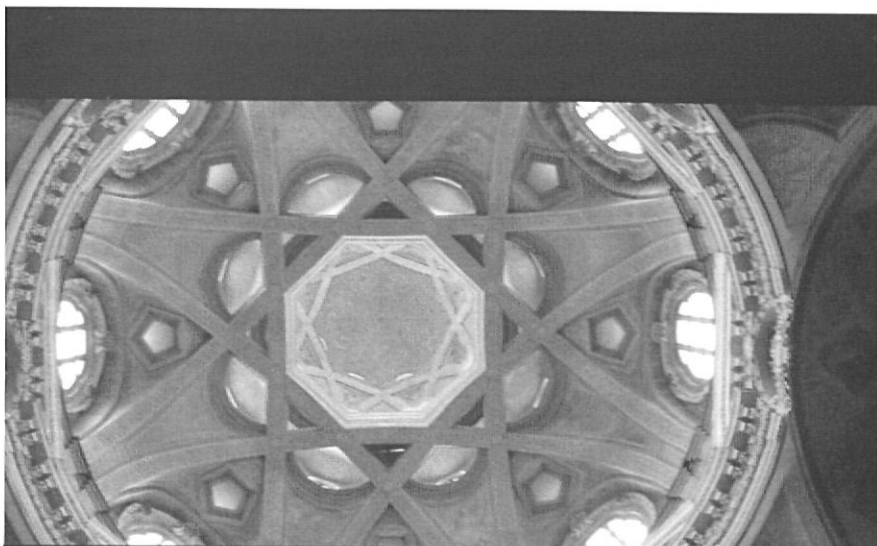
expansiva projectada per la fal·lera olímpica, la modernització, i en pocs anys la col·lecció aplegada pels Savoia ben segur que lluirà amb l'esplendor que mereix.

Més de quaranta museus

L'afany per atraure el turisme, un turisme que fins fa poc hi passava d'esquiltlentes, ha impulsat els responsables municipals, provincials i regionals a elaborar diverses planes web proclamant les excel·lències de la ciutat (<http://www.turismotorino.org>, <http://www.regione.piemonte.it>, <http://www.comune.torino.it>, <http://www.provincia.to.it>). A més dels *hit parade* (els comentats *Santa Sindone*, Museu del Cinema i Museu Egipci) hi figuren els més de quaranta museus que tenen, i algunes curiositats que ens possibiliten infinitat d'itineraris. A banda dels museus habituals a la majoria de capitals importants —els de ciències naturals, història, art local i art contemporani—, n'hi ha alguns de més particulars, com una *fidel* reconstrucció d'una ciutat medieval al Borgo e Rocca Medioevale; o el Museu Nacional de l'Automòbil; el Museu Cívico Pietro Micca e dell'Assedio di Torino del 1706; el Museu de la Marioneta; el Museu de Ràdio i Televisió; el Museu Nacional de la Muntanya; el Museu Martini de la Història de l'Enologia o el Museo Ferroviario Piemontese.

Un respectable tresor urbà

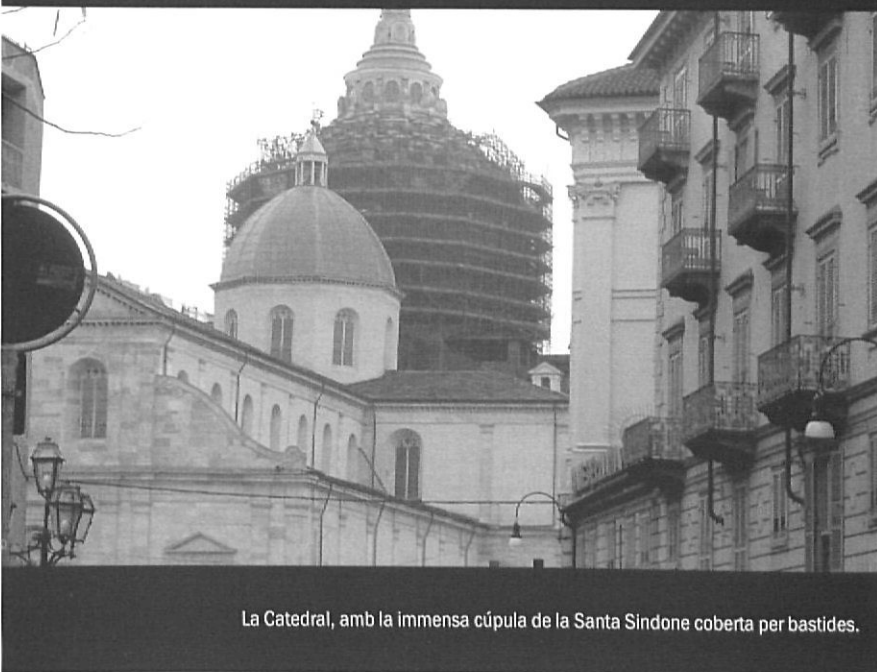
Però Torí no s'acaba amb els museus. Només és el començament. La ciutat mateix configura un més que respectable tresor urbà modelat a consciència pel seu passat cortesà. El Palazzo Madama, porta d'entrada a la ciutat romana i posterior fortificació medieval, deu el seu nom actual a les dues reines d'origen francès, les *madame reali*, que el varen embellir, centra la Piazza Castello, autèntic centre i cor de Torí. Tanca uns dels costats de la plaça el Palazzo Reale, residència dels Savoia, considerat un dels palaus reials més sumptuosos d'Europa. I a la

Interior de la cúpula de l'església de Sant Llorenç, obra mestra del barroc.

Plaça Vittorio Veneto vista des del capdamunt de la Mole Antonelliana.

La Catedral, amb la immensa cúpula de la Santa Sindone coberta per bastides.

Perspectiva del mercat de Porta Palazzo.

Agulla de la Mole Antonelliana, símbol de la ciutat de Torí.

mateixa Piazza Castello, centre neuràlgic de la ciutat, hi ha encara la Biblioteca i l'Armeria Reial. Connectant la plaça amb el Po, una senyorial avinguda, batejada amb el nom d'aquest riu on desemboca, està flanquejada per gairebé un quilòmetre d'arcades. Un trajecte completament a cobert que permetia els reis passejar des del palau fins a la riba sense haver de suportar la freqüent pluja que sovint decora la ciutat. El model de grans vies flanquejades per arcades va fer fortuna: actualment es compten més de 18 quilòmetres de porxos, per on s'escola animada la vida ciutadana.

Un urbanisme, doncs, marcat per la cort i, paral·lelament per l'orgull del paper que van tenir durant la unificació italiana, present a cada racó: a la plaça Carlo Alberto, el monument de Marocchetti al pare del primer rei d'Itàlia, a la plaça Carlo Emanuele II, l'escultura en marbre dedicada a Cavour, i a moltes altres places monuments a militars i a herois de la unificació. A més, al Palazzo Carignano, on es conserva intacta la sala del Primer Parlament Subalpí, s'hi ha instal·lat el Museo Nazionale del Risorgimento. En un país on, més que italià, hom és romà, milanès, napolità o florentí, Torí és la ciutat manifesta amb orgull indisimulat la seva italianitat.

Torí amaga més curiositats que només s'ofereixen al viatger amb ganes de passejar carrers. El passejant observador ben segur que s'aturarà davant la Gioielleria Musy, al número 1 de la Via Po, que, oberta l'any 1707, segueix donant servei als torinesos. Descobrirà la farmàcia Colegiada, a la plaça Savoia, fundada abans del 1500, segons proclama amb orgull un rètol a la porta. O s'aturarà una bona estona, bocabadat, davant la casa de cinc pisos coneguda com Fetta di Polenta ('porció de polenta') construïda el 1840. Una forma capriciosa gens compatible amb la funcionalitat: a la façana del carrer San Maurizio l'edifici té 5 metres d'amplada i a la façana posterior només 70 centímetres. Vista des del carrer lateral, hi ha un punt on l'observador té la impressió de trobar-se davant d'un decorat sense casa al darrere.

Itinerari gastronòmic

En les ciutats on el gaudi s'obté caminant s'ha de tenir un itinerari gastronòmic paral·lel per refer les forces. Un circuit amb sortida i arribada obligada al mercat de Porta Palazzo, una plaça travessada per una caòtica teranyina de fils elèctrics que li donen un aspecte de deplorable provisionalitat a les tardes i nits, però que cada matí proporcionen l'electricitat necessària per a la generació de negocis que hi paren, des de la venda de cargols a l'engròs (cargols que semblen fugir del seu destí gastronòmic enfilant-se pel cistell) a la roba i el calçat, passant per tota una pantagruèlica mostra de productes alimentaris de tot tipus i d'aspecte i presentació exquisida.

Amb el cistell ple, és hora de fer un glop en algun del cafès històrics. El de més nomenada, Al Biceri, un petit local davant de l'església Della Consolata, patrona de la ciutat, on es conserva el mobiliari de l'època en què el freqüentaven Cavour o Puccini, i on segueixen servint seguint l'antiga recepta el *bicerin*, barreja de cafè, xocolata i nata, i autèntic signe d'identitat gastronòmica de Torí. Amb el permís, naturalment, del *vennouth*, aperitiu inventat el 1786 per Benedetto Carpano, que podrem assaborir acompanyat dels tradicionals Grissini o els formatges piemontesos, en qualsevol dels locals històrics, com el Caffè Barati & Milano, a l'entrada de la Galeria Subalpina, el Caffè Elena, de la Plaça Vittorio Veneto freqüentat al seu temps per Cesare Pavese i Nietzsche; o el Caffè Fiorio, de Via Po, obert l'any 1780 i conegut com el cafè dels Codini (reaccionaris), lloc de conspiració i tertúlia, o d'ambdues coses alhora, d'aristòcrates i conservadors.

Torí, la més desconeguda de la plèiade de captivadores ciutats italianes, es reivindica amb discreció però amb elegància, sense presumir, en el seu patrimoni, de grans icones de la cultura universal, però generosa de racons encisadors, de moment sense aglomeracions, sense cues de visitants impacients, sense presses per ser admirada. Una ciutat per degustar com el seu vermut, glop a glop, relaxadament, a una hora escassa de vol.